

VIPU Viden

Af Line Rosenlund Nielsen

Massage kan bruges som pædagogisk redskab

På forlaget Systime er netop udkommet "Berøring & dens betydning. Massage som pædagogisk redskab" skrevet af Eirik Tollefsen og Hanne Borup. Begge bogens forfattere er uddannede pædagoger og har videreuddannet sig inden for blandt massagearbejde i specialpædagogisk sammenhæng. Det er tydeligt bogen igennem, at forfatterne selv har erfaringer med det, de skriver om, og der er hele tiden en pædagogisk, praktisk vinkel på stoffet.

Glem ikke kroppen i din menneskeforståelse "Berøring & dens betydning" er med til at sætte fokus på kroppen og det sanselige i en tid, hvor intellektuelle evner og færdigheder er i højsædet. I bestræbelserne på at udvikle disse, risikerer man at glemme kroppen. Denne er ellers i udgangspunktet grundlæggende og fundamentet i menneskets daglige liv.

Op gennem tiden er massage blevet brugt til lindring af smerter, særligt udført af såkaldte "kloge folk". Omkring 1800-tallet udviklede svenskeren Per Henrik Ling massage og sygegymnastik. Efter en periode med miskreditering på grund af manglende videnskabelig dokumentation for massagens virkninger, har der siden 1970'erne igen været en stigende interesse for massage og berøringens betydning inden for sundhedssystemet, specielt i forbindelse med smertebehandling. Tollefsen og Borup gør sig en del overvejelser omkring den menneskeforståelse, der ligger bag deres brug af massage og berøring i pædagogisk sammenhæng. Bogen er således ikke bare en brugsanvisning i brugen af massage, men også en introduktion til det teoretiske fundament for pædagogisk massage. Det er en stor fordel, at dette fundament er med, fordi det giver en dybere forståelse af massagens betydning og gør det nemmere at se mulighederne for at inddrage massage i sit eget arbejde. De to centrale skikkelser i denne sammenhæng er filosofen Maurice Merleau-Ponty og psykologen Daniel Stern.

Kropsfilosofi

Merleau-Ponty har en filosofi omkring mennesket, som antager kroppen som helt central for menneskets handling og væren. Dette er særlig løsning af den klassiske sjæl-legemeproblematik, som står i opposition til eksempelvis bevidsthedsfilosoffer. De forsøger at klarlægge, hvordan kroppen og psyken kobles i bevidstheden, men det er et helt forkert udgangspunkt, fordi man så forudsætter, at det legemlige og det mentale hænger sammen et eller andet sted (Descartes foreslog koglekirtlen som kontaktpunkt). Perspektivet forrykkes herved fra at se kroppen som helhed som besjælet. At kigge efter dette kontaktpunkt er lidt ligesom at ville finde ud af, hvor maleriet møder lærredet, eller hvor malerklatterne møder maleriet – begge er urimelige spørgsmål at stille.

Merleau-Ponty derimod ser mennesket som havende et grundlæggende kropsligt-rumligt verdensperspektiv. Det vil sige, at mennesket ikke bare ser og opfatter med hovedet, men gør det med hele kroppen, fordi kroppen er nærværende til alle tider og ikke til at slippe fra som udgangspunkt. Vi kommunikerer således med verden gennem kroppen, og vi opnår viden omkring verden gennem vores krop.

I forhold til specialpædagogisk arbejde får denne indstilling betydning, fordi den fører til, at man må modsætte sig, at fokus bliver udelukkende på læring og udvikling "gennem hovedet", men også være opmærksom på kroppen som vigtig erfaringsdanner.

Udviklingspsykologi

Daniel Stern beskæftiger sig som bekendt med udviklingspsykologi. Hans teori omhandler udviklingen af selvet, som den finder sted i de første leveår. Selvet udvikles i samspillet med omsorgspersonerne, og i lighed med Merleau-Ponty anses dette samspil for at være kropsligt funderet. Barnet bruger hele sin krop til at lære verden at kende og danne sig erfaringer om den og sig selv. Der tales eksempelvis om affektiv afstemning, som kan være multimodal. Det vil sige, at den voksne afstemmer sit samspil med barnet ud fra dettes udspil – og denne afstemning kan finde sted på tværs af udtryksformer. Eksempelvis kan en kropslig bevægelse

modsvares af et verbalt svar gennem et tonefald, der afspejler bevægelsens form.

Selv om Sterns teori omhandler de første leveår, antages de forskellige samspilsformer, der karakteriserer de forskellige faser i udviklingen, at gøre sig gældende hele livet, og derfor er det en interessant teori i specialpædagogisk sammenhæng. Ud over den filosofiske/psykologiske baggrund for pædagogisk massage gennemgås også i korte træk den relevante fysiologi. Det er ikke en altomfattende lærebog i fysiologi, men der videreformidles viden om nervesystemet, hjernen, sansning og huden, som har direkte relevans for forståelsen af massagens virkning.

En praktisk bog

Cirka halvdelen af bogen beskæftiger sig med den teoretiske baggrund for pædagogisk massage, men på en meget praksisrelateret måde. Den anden halvdel af bogen giver praktiske anvisninger for, hvordan massage udføres. Ud over selve massagen inkluderer det blandt andet massagens fysiske rammer, varighed og eventuel tilvænning til at modtage massage. De forskellige former for måder at massere på er illustreret med informative fotos, og gangen i eksempelvis fodmassage og helkropsmassage beskrives trin for trin.

"Berøring & dens betydning. Massage som pædagogisk redskab" er en yderst tilgængelig bog, som udover de praktiske anvisninger også giver sig pladsen til at viderebringe det teoretiske fundament, som forfatterne har for deres arbejde. Læsning af bogen giver lyst til at gøre sig sine egne erfaringer og se, om massage kunne være et anvendeligt redskab i forhold til ens egen hverdag. Derefter skal det nok vise sig, at man får lyst til at lære mere og mere indgående om massage som pædagogisk redskab.